

Wyrok z dnia 7 listopada 1997 r.

II UKN 315/97

Dla zaistnienia odpowiedzialności nabywcy majątku za zaległości z tytułu nieuiszczonych składek ubezpieczeniowych przez podatnika (zbywcy majątku), konieczne jest przyjęcie, że majątek, obrót, przychód lub dochód z niego stanowią podstawę opodatkowania (związek o charakterze normatywnym). Nie jest więc wystarczający jedynie związek faktyczny, polegający na tym, że działalność gospodarcza przynosząca dochód, przyjęty za podstawę ustalenia zobowiązania podatkowego, była prowadzona przy pomocy przedmiotów majątkowych, które następnie zbył podatnik (art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 1980 r. o zobowiązaniach podatkowych, jednolity tekst: Dz.U. z 1993 r. Nr 108, poz. 486 ze zm.).

Przewodniczący SSN: Roman Kuczyński, Sędziowie SN: Jerzy Kuźniar (sprawozdawca), Maria Tyszczel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 7 listopada 1997 r. sprawy z wniosku Bogusławy i Stefana M. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w S. o składki na ubezpieczenie społeczne, na skutek kasacji organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku z dnia 13 marca 1997 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 23 października 1996 r. [...], Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku z siedzibą w Gdyni oddalił odwołanie wnioskodawców Bogusławy i Stefana małżonków M. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z dnia 23 października 1995 r., zobowiązującej ich jako nabywców nieruchomości od Budowlano-Montażowej Spółdzielni Pracy w P., do opłacenia zaległości Spółdzielni powstałych w okresie od kwietnia 1992 r. do grudnia 1993 r. z tytułu nie opłaconych składek ubezpieczeniowych za pracowników.

Sąd Wojewódzki ustalił, że Spółdzielnia nie wywiązywała się z obowiązku płacenia składek ubezpieczeniowych za zatrudnionych pracowników, co doprowadziło do powstania zaległości z tego tytułu w kwocie 28.558,32 zł bez odsetek i należności pochodnych. W roku 1993 Spółdzielnia została zlikwidowana, a jej likwidatorzy sprzedali wnioskodawcom nieruchomość o powierzchni 0,6748 ha. Wnioskodawcy, jako nabywcy części mienia podatnika, odpowiadają całym swoim majątkiem (solidarnie z nim) za jego zaległości podatkowe powstałe przed nabyciem majątku, jeżeli ten majątek albo obrót, przychód lub dochód z niego został przyjęty do podstawy ustalenia zobowiązań podatkowych (art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 1980 r. o zobowiązaniach podatkowych, jednolity tekst: Dz. U. z 1993 r. Nr 108, poz. 486 ze zm.). Przepis ten ma zastosowanie także do zaległych składek ubezpieczeniowych stosownie do § 1 pkt 12 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 lutego 1989 r. w sprawie rozciągnięcia przepisów ustawy o zobowiązaniach podatkowych na niektóre rodzaje świadczeń pieniężnych oraz określenia właściwości organów podatkowych w zakresie umarzania zaległości podatkowych (Dz. U. Nr 6, poz. 40). Wnioskodawcy, którzy nabyli umową notarialną majątek Spółdzielni, ponoszą odpowiedzialność za jej zaległości z tytułu składek, a fakt, że organ rentowy ze względów społecznych i ekonomicznych mógł odstąpić od ściągnięcia długu, nie podlega kontroli Sądu.

Wobec apelacji wnioskodawców, Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z dnia 13 marca 1997 r. [...], zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą decyzję organu rentowego, ustalając że nie ponoszą oni odpowiedzialności za zaległości składowe Spółdzielni powstałe w okresie od kwietnia 1992 r. do grudnia 1993 r. W uzasadnieniu wyroku Sąd stwierdził, że odpowiedzialność nabywcy majątku dotyczy tylko tych zaległości, które zostały przyjęte do podstawy ustalenia zaległości w opłacie składek, a między nabytym majątkiem, a podstawą opodatkowania musi istnieć związek. Związek ten musi mieć charakter normatywny, to znaczy wpływać na podstawę ustalenia zaległości w opłacie składek. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracowników stanowi ich dochód w gotówce i w naturze z tytułu wykonywania pracy w ramach stosunku pracy, a więc dla ustalenia zaległości, ta okoliczność ma przesądzające znaczenie, a nie wartość zbytego majątku Spółdzielni. Z art. 45 ust. 1 ustawy o zobowiązaniach podatkowych nie można wnioskować, że majątek nabyty przez wnioskodawców był przyjęty do podstawy ustalenia składek na ubezpieczenie społeczne przez zbywcę majątku. Nadto wnioskodawcy nie nabyli zakładu pracy, ale nieruchomość, na bazie której rozpoczęli działalność gospodarczą. Sąd

Apelacyjny przyjął także, że istnienie przesłanek warunkujących odstąpienie od orzeczenia odpowiedzialności za zaległości składkowe, podlega kontroli sądowej, nie różniąc ich jednak z uwagi na treść wyroku.

Powyższy wyrok zaskarżył kasacją organ rentowy i zarzucając naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 45 ustawy o zobowiązaniach podatkowych, wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Zdaniem kasacji istniały przesłanki do przyjęcia odpowiedzialności nabywców majątku Spółdzielni za jej zobowiązania z tytułu składek ubezpieczeniowych (należność główna) wobec daty powstania zaległości oraz wysokości nie przewyższającej wartości nabytej nieruchomości.

Pogląd Sądu Apelacyjnego, że pomiędzy nabytym majątkiem a podstawą opodatkowania musi istnieć związek normatywny, wpływający na podstawę ustalania zaległości, nie jest trafny. Majątek w tej postaci (nieruchomość, obrót, przychód lub dochód z niego) "nie może być z przyczyn obiektywnych przyjęty za podstawę naliczenia składek na ubezpieczenie społeczne".

W odpowiedzi na kasację, wnioskodawcy wnieśli o jej oddalenie, podzielając stanowisko Sądu Apelacyjnego, wskazując nadto, że w uzasadnieniu kasacji rozszerzono jej zarzuty o błędną ocenę stanu faktycznego, co jest niedopuszczalne.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W myśl art. 45 ust. 1 ustawy o zobowiązaniach podatkowych, nabywca całości lub części majątku podatnika odpowiada całym swoim majątkiem solidarnie z podatnikiem za jego zaległości podatkowe powstałe przed nabyciem majątku podatnika, jeżeli ten majątek lub obrót, przychód lub dochód z niego zostały przyjęte do podstawy ustalenia zobowiązania podatkowego. W dalszej części przepis określa zakres odpowiedzialności nabywcy, wskazując, że określa się go w takim stosunku do zobowiązań, w jakim majątek lub obrót, przychód albo dochód zostały przyjęte do podstawy ustalenia zobowiązań podatkowych. Granicą tej odpowiedzialności jest wartość nabytego majątku podatnika.

Odpowiedzialność nabywcy majątku dotyczy tylko tych zaległości, które powstały przed nabyciem majątku podatnika i to tylko, gdy nabyty majątek albo obrót, przychód lub dochód z niego zostały przyjęte do podstawy ustalenia zobowiązania

podatkowego. Związek ten (określony w ust. 1) musi mieć charakter normatywny, co oznacza, że majątek, obrót, przychód lub dochód z niego muszą konstituować podstawę opodatkowania. Nie jest więc wystarczający związek jedynie faktyczny polegający na tym, że działalność gospodarcza przynosząca dochód przyjęty za podstawę ustalenia zobowiązania podatkowego, była prowadzona przy pomocy pewnych przedmiotów majątkowych, które następnie podatnik zbył. Odpowiedzialność określona art. 45 ust. 1 ustawy o zobowiązaniach podatkowych, jest odpowiedzialnością osoby trzeciej w stosunku do podatnika, ta zaś powstaje, gdy zachodzą przewidziane w ustawach okoliczności (art. 40 ust. 1), przy czym organ podatkowy "odstąpi od orzeczenia odpowiedzialności... ze względu na zasady współżycia społecznego lub inne ważne względy społeczno-gospodarcze" (art. 40 ust. 2).

Z przepisu art. 45 ust. 1 ustawy nie można wysnuć wniosku, że nabyta przez wnioskodawców nieruchomości była przyjęta do podstawy ustalania składek ubezpieczeniowych za pracowników, a więc nie istnieje związek normatywny między tą nieruchomością a podstawą ustalenia składek na ubezpieczenie społeczne w niniejszej sprawie. Powyższe trafnie przyjął i należycie uzasadnił Sąd Apelacyjny, a jego rozważania Sąd Najwyższy akceptuje. Zauważyć nadto należy, że przed wydaniem przez organ rentowy decyzji w trybie art. 45 ust. 1 ustawy, winien on rozważyć, czy nie występują okoliczności, które nakazywałyby odstąpienie od orzeczenia odpowiedzialności ze względu na zasady współżycia społecznego lub inne ważne względy społeczno-gospodarcze (art. 40 ust. 2 ustawy). Ta ocena poprzedzająca wydanie decyzji zobowiązującej nie ma charakteru uznaniowego ("odstąpi") i podlega merytorycznej kontroli sądowej.

W tych warunkach, gdy zarzuty kasacji okazały się nieuzasadnione, należało orzec jak w sentencji po myśli art. 393¹² KPC.

=====